

Aristide Maillol

De rivier

1939/43,
Lood, 132 x 230 x 164 cm,
gesigneerd, niet gedateerd

Aristide Maillol werd geboren te Banyuls-sur-Mer in de Roussillon in 1861 en overleed te Perpignan in 1944.

Te Parijs volgde hij schilderlessen aan de Ecole des Arts Décoratifs en de Ecole des Beaux-Arts (Prof. Cabanel) van 1883 tot 1887. Hij was bevriend met Bourdelle en Gauguin. Van 1887 tot 1899 was hij te Banyuls-sur-Mer. Daarna ging hij terug naar Parijs waar de eerste kleine beeldhouwwerkjes in hout en terracotta ontstaan. Tentoonstellingen van zijn werken trokken de aandacht van een kleine kring belangstellenden, waaronder Rodin en de mecenas, Graaf von Kessler. Hij wendde zich nadien definitief tot de sculptuur. Hij reisde naar Griekenland en Italië. Van 1905 af kreeg hij steeds meer succes en steeds meer opdrachten, onder meer het monument voor Blanqui, het monument voor Cézanne, - beide thans opgesteld te Parijs - gedenktekens te Céret en Banyuls.

Hij was ook boekillustrator.

Literatuur

J. Rewald, *Aristide Maillol 1861-1944*, Parijs, 1950;

W. George, *Aristide Maillol et l'âme de la sculpture*, Neuchâtel, 1964.

Maillol is de eerste twintigste-eeuwse beeldhouwer die zich verzette tegen het onvaste in het impressionisme, en aan de plastiek in een drie dimensionale geslotenheid weer een monumentale rust gaf. Maillols weelderige vrouwenlichamen zijn vol en plastisch in de klassieke zin van het woord en van een vanzelfsprekende eenvoud. Zij getuigen van de man die vervuld is van de schoonheid van zijn zuiderse geboortestreek, Banyuls in de Roussillon.

Zin voor volheid, architectonische opbouw, gespannen ronde vormen zijn deze niet alle mediterrane eigenschappen ?

Hij heeft in Parijs oorspronkelijk een schildersopleiding gehad, maar kon hier geen volle bevrediging vinden. Onder de indruk van de oude Middeleeuwse wandtapijten uit het Musée Cluny en beïnvloed door de primitieve kracht van Gauguins schilderkunst, zocht hij naar nieuwe wegen voor de tapijtkunst.

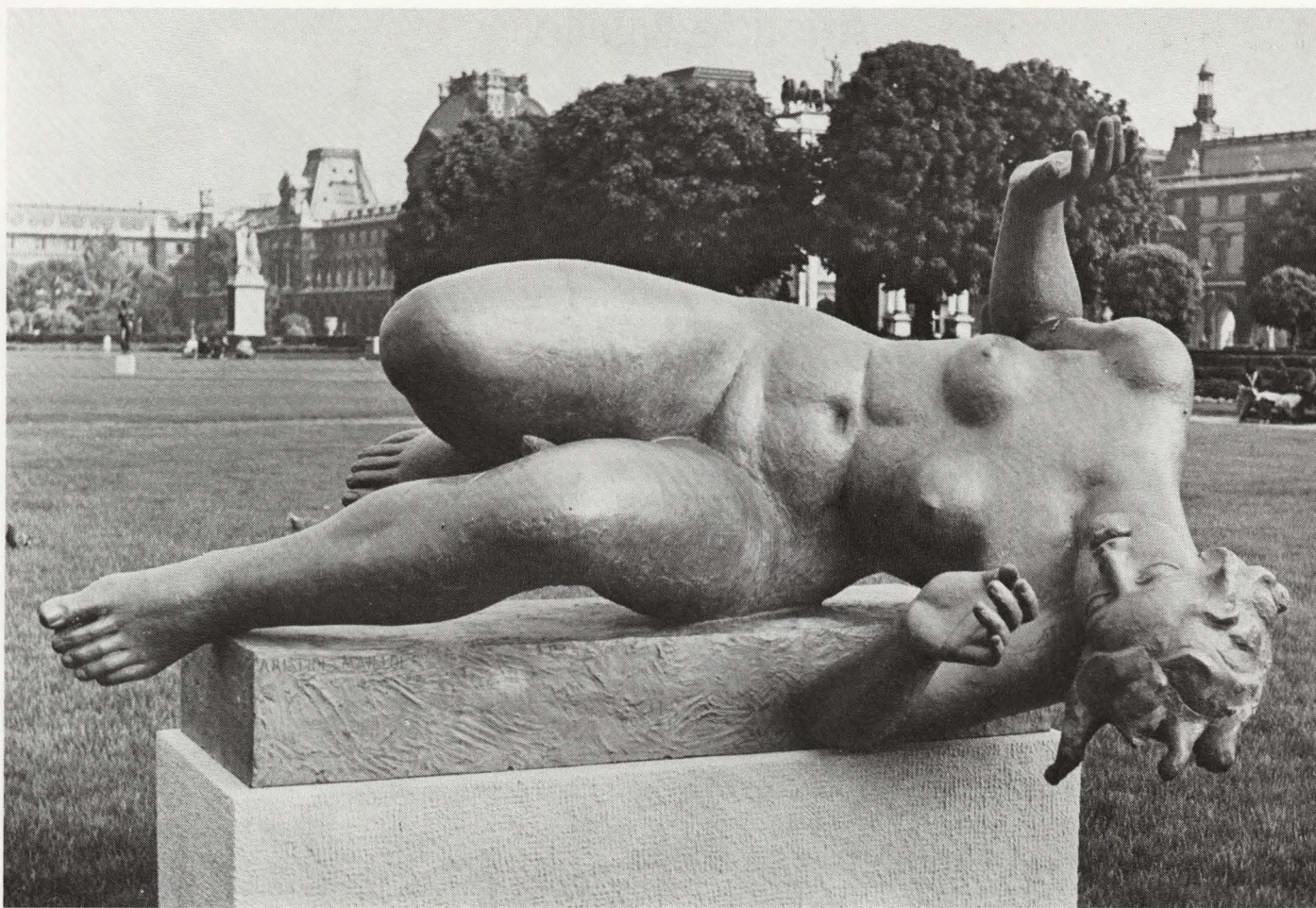
Een klare, heldere vlakverdeling en vloeiende contouren waren hier typerende kenmerken. Maar terwijl naar zijn kartons in een door hem opgericht atelier te Banyuls tapijten werden geweven, stak hij ter afwisseling kleine beelden uit hout of boetseerde figuurtjes in klei: solied, compact en helemaal toegespitst op de elementaire structuur. Deze plastische vormgeving schonk hem een dermate bevrediging dat hij op zijn veertigste - mede door een oogkwaal die hem het tapijtweven verder bellette - definitief besloot te gaan beeldhouwen.

Hij had sindsdien nog maar één doel, het verheerlijken van de schoonheid van het vrouwelijk lichaam. In een oneindige hoeveelheid variaties brengt zijn oeuvre hulde aan het naakt. Bewust heeft Maillol afstand genomen van de impressionistische beeldhouwkunst die onder Rodins impuls de nadruk legde op het spel van licht en schaduw.

Voor Maillol is de architectuur van het werk van wezenlijk belang. Gevoel voor maat en verhouding, voor ronde volumes en volle vormen zijn hem aangeboren. Zelf zei hij: 'men moet synthetiseren... wij leven in een tijd waarin zeer veel dingen behoefte hebben aan synthese... het detail interesseert me niet, voor mij is de algemene idee van belang...'. De vorm is voor hem het middel om een idee weer te geven en in zijn vrouwenfiguren geeft hij geen individu weer. Geïnspireerd door de natuur, vormen de sculpturen van Maillol toch geabstraheerde composities van ritmische volumes.

Een van de laatste werken die Maillol heeft gemaakt is de 'Rivier', een verpersoonlijking van het elementair-vrouwelijke, dat in de indrukwekkende beweging van het machtige lichaam tegelijk uitdrukking geeft aan het ervaren van een natuurkracht. De uitvoering in lood legt nadruk op de zwaarte van de compacte massa en slurpt het licht dermate op dat de schaduwen vervloeien in het volume.

In 1938 had Maillol opdracht gekregen om een werk 'à la mémoire d'Hen-

ri Barbusse' te maken. Hij zou het beeld 'La Montagne' noemen. Toen men in 1940 niet in staat bleek hem hiervoor te betalen vroeg hij zijn rechten terug. De figuur werd uiteengezaagd, en uit de onderdelen werd 'La rivière' opgebouwd, de Franse beeldhouwer Robert Couturier was hiervoor zijn medewerker.

Een dergelijke werkwijze is wel illustratief voor de architectonische opbouw van verschillende volumes tot een harmonisch geheel.

Deze op haar linkerzijde liggende figuur, met het hoofd omlaag en de armen en benen gebogen en licht gespreid, is karakteristiek voor de grotere beweeglijkheid die Maillols latere werk heeft.

Zij is één van de werken die een verfrissende impuls voor tal van jongere beeldhouwers zou zijn, een impuls die teruggevoerd heeft tot de wezenlijke bronnen van de sculptuur. Waar men dit beeld ook aantreft, in het hart van Parijs, op de rustige groene grasvelden van het park Middelheim, omringd door de wolkenkrabbers van New-York of bij de ingang van een kantoor in Zürich, monumentaal en onverstoord geeft zij gestalte aan Maillols ingeboren harmonische visie op de omringende wereld.

Aristide Maillol
De rivier, 1940-1943
lood, deel van het Maillol-ensemble;
Jardin des Tuileries, Parijs.

